Кућа породице Жујовић

Zujovic Family Residence

Завод за заштиту споменика културе града Београда
Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade

Изглед пре реконструкције
Appearance before the reconstruction works

КУЋА ПОРОДИЦЕ ЖУЈОВИЋ

Неменикуће, Сопот

У Неменикућама, село општине Сопот, налази се стара кућа породице Жујовић. Лоцирана је на падини изнад главног сеоског пута у непосредној близини некадашњег центра села.

Основа куће је правоугаона, димензија десет са седам метара. Темељи и подрум су у ломљеном камену. Конструкција је бондручна са испуном од чатме. Четворосливни кров, покривен ћерамидом, има велике испусте са функцијом надстрешнице. Са јужне стране куће налази се трем, који издигнут на стубовима представља варијанту чардака. Чардак није само „салон у ваздуху", летња одаја за укућане, него јединствен ликовни елемент. На трем се улази спољашњим степеништем. Прозори на кући имају дрвене решетке и капке, што делује изузетно декоративно. Простор унутар куће подељен је на четири једнаке просторије. Таванице и подови су од дасака, осим у оџаклији где је под од опеке, а таванице обложене лепом.

Изваредан положај куће, на коси, са уздигнутим чардаком са кога се пружа видик на космајске падине представља један од највећих квалитета ове куће.

Материјал, примењена конструкција, организација унутрашњег простора, изузетна пластична експресивност и склад природних тонова чине је изразито успелим примерком народног градитељства.

Од 1827. године када је направљена ова кућа је непрекидно у власништву породице Жујовић. Богати и моћни у својој матици, околини Новог Пазара, доласком у Шумадију пре Карађорђевог устанка, активни су учесници и сведоци бурних догађаја.

Јован Жујовић, гласовити јунак тог времена и поверљива личност самог Карађорђа, именован је за бимбашу свих Срба од Сенице до Новог Пазара. У Другом српском устанку, он такође учествује и прати Милоша у свим одлучујућим биткама. Друга значајна личност из ове породице је прота Жујовић, који је за време Милошеве владавине имао значајну саветодавну улогу код организовања власти. Најзначајнији међу њима је Младен Жујовић, рођен 1811. године. Након школовања у Русији постаје ађутант кнеза Михаила, а 1840. године је управитељ Београда. Касније постаје начелник Рудничког округа, а затим члан Светоандрејске скупштине. Био је начелник главне војне управе у рангу министра. Године 1861. постао је државни саветник. У својој књизи "Белешке" даје слику владавине кнез Михаила, као и стање у политичким круговима Београда у време формирања и учвршћивања апсолутистичке власти.

Кућа породице Жујовић својом причом исказаном облицима, бојом и функцијом и животним причама чланова ове велике и значајне породице представља сведочанство

о пореклу, животу потребама и укусу првих генерација српских интелектуалаца који су представљали водећу политичку снагу обновљене Србије.

Са гледишта трајних архитектонских вредности, односно значаја за развој модерне архитектуре, кућа породице Жујовић у Неменикућама представља вредан предложак који пружа могућности прилагођавања, преуређивања и раста у нове архитектонске облике са савременим функцијама.

Кућа породице Жујовић је симбиоза типова, највероватније и у првој фази. Наиме, према усменом казивању старијих власник, кућу су градили мајстори из Топлице, што оставља могућност да ни првобитно није реализована као чиста динарска варијанта.

Радови на санацији и реконструкцији објекта потврдили су претпоставке да је објекат примарно био троделан. Скидањем слојева пода, као и коленика на таваници утврђено је да је постојало отворено огњиште, које је највероватније почетком друге половине деветнаетог века замењено полузатвореним. Под у „кући“ је првобитно био од набијене земље, да би касније са променом типа огњишта био поплочан циглом нестандардног формата.

Након скидања кровног покривача, ћерамиде, установљено је да постоји дрвена подлога, односно шиндра. Зарези на елементима кровне конструкције, пре свега на слемену, указивали су на то да је кров, највероватније, био већег нагиба и висине, односно да је кровна конструкција била прилагођена шиндри као покривачу. Бондручна конструкција има испун од ћерпича, првобитни испун од чатме је сачуван само у малим фрагментима.

Столарија је делимично аутентична. Два прозора на западној и један на источној фасади су, највероватније, у другој половини деветнаестог века замењени, док су улазна врата (само врата) и врата на једној од соба промењени знатно касније. Таванице у собама су од шашовца док су у једној од соба, односно делу некадашње „куће“ биле коленике облепљене лепом, највероватније након мањег горења дрвене конструкције, која је видљива након откривања, односно скидања лепа и коленика.

Стара кућа породице Жујовић, након обимне реконструкције има функцију активног експоната.

Због својих многоструких вредности кућа је утврђена за културно добро од великог значаја за Републику Србију.

Нада Живковић, етнолог

Литература:

1. Б. Дробњаковић, Космај, СЕЗ XLVI, Насеља књ. 26, Београд 1930.
2. Б. Дробњаковић, Космајске варошице, Гласник географског друштва, Београд 1927.
3. Б. Којић, Сеоска архитектура и руризам, Београд 1958.
4. Б. Којић, Новија сеоска кућа у Србији, Зборник етнографског института САН, Београд 1950.
5. З. Јаковљевић, Функционалне, конструктивне и естетске карактеристике сеоске стамбене архитектуре на ширем подручју Београда, Београд 1977.
6. Н. Живковић, Стара кућа породице Жујовић у Неменикућама, Београдске новине, 28. 05. 1996.
7. М. Рибар,Традиционална сеоска кућа Шумадије и Поморавља, Зборник Етнографског музеја у Београду 1901-2001, Београд 2001.
8. Н. Живковић, Исконска хармонија – народно градитељство општине Сопот, Београд 2007.

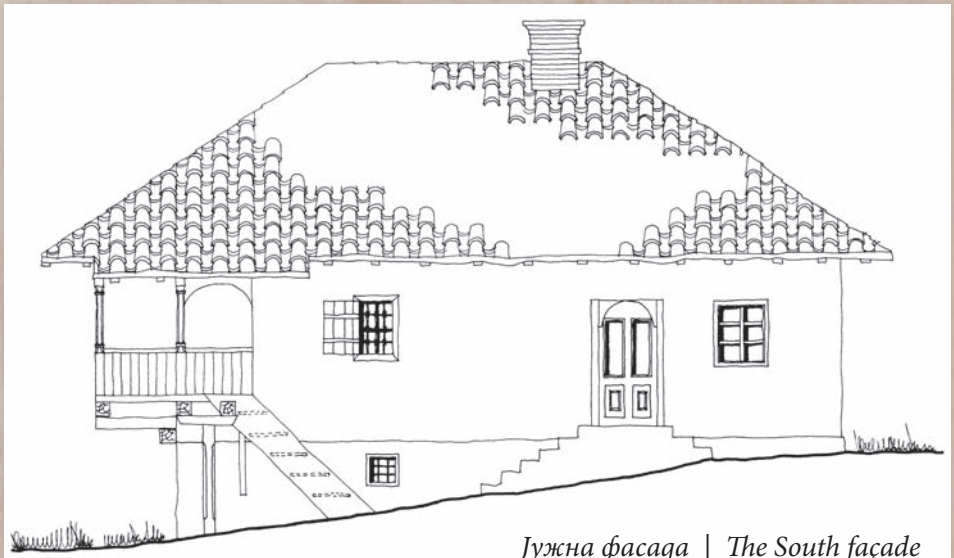

Јужна фасада | The South façade

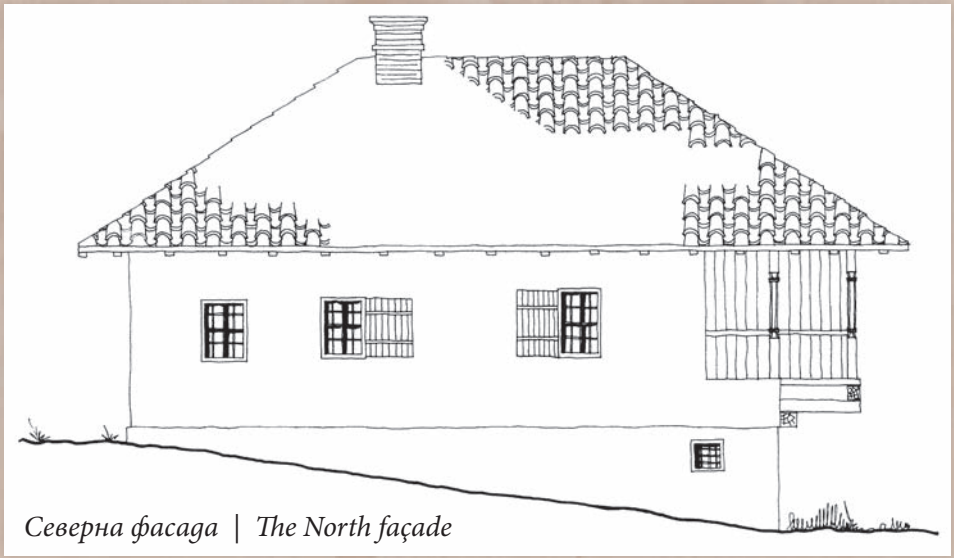

Северна фасада | The North façade

Трем
Porch

Детаљ степеништа
Stairs detail

Детаљ стуба
на трему

Detail from the column
in the porch

Детаљ врата | Detail from the door

Врата
Door

Детаљ оцаклије
Fire-place detail

Долаб
Closet

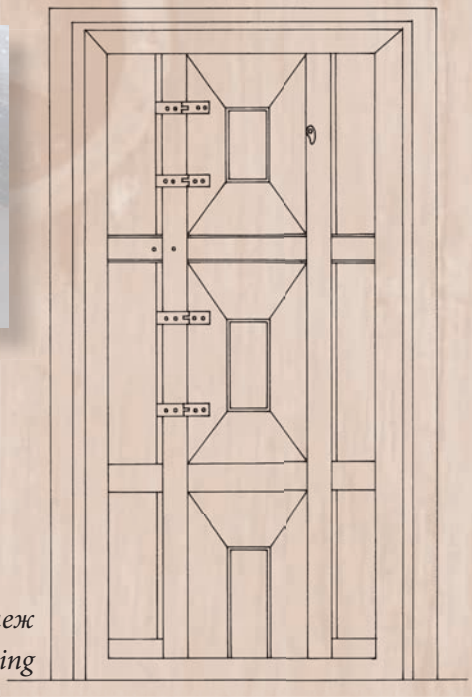

Долаб, цртеж
Closet, drawing

Детаљ фасаде | Façade detail

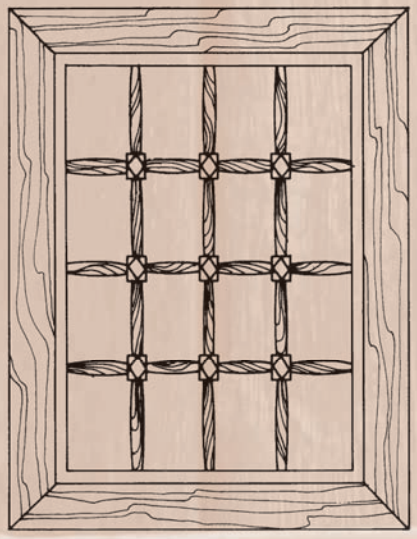

Прозор, цртеж
Window, drawing

Подрум
Basement

Детаљ подрумских врата | Detail from the basement door

Западна фасада | The west façade

2nd category cultural property

ZUJOVIC FAMILY RESIDENCE

Nemenikuce, Sopot

An old Zujovic family residence is situated in Nemenikuce, village of municipality of Sopot. It is placed on a slope of the main country road in an immediate vicinity to the former village centre.

The house base has a rectangular form, ten by seven meters. Foundations and basement are made of crushed stones. It is a "bondruk" type house with wattle and daub filling. The four slope roof covered with tiles has big outlets, which have a function of eaves. On the South side of the residence is a porch, lifted on columns, which represents one type of "cardak" (loggia). "Cardak" is not only a "loggia in the air", summer chamber for inmates but also a unique fine arts element. Exterior stairs are leading to the porch. Windows on the house have steel bars and shutters making it appear very decorative. The inner space is divided in four equal rooms. Ceilings and floors are wooden except the fire-place room, which has a brick floor and the ceilings are covered with "lep" (mud-mortar mixture).

One of the highest values of the house is its extraordinary position on a slope with lifted "cardak", from which the view stretches toward Kosmaj slopes.

Material, construction applied, inner-space organization, special plastic expression and natural tones harmony make it an exceptionally successful example of civil construction.

Since 1827, when it was built, the residence belonged to Zujovic family. Wealthy and mighty in their home-place nearby Novi Pazar they actively participated and witnessed turbulent events since the time of their arrival to Sumadija before Karadjordje's Uprising.

Jovan Zujovic, renowned hero of those times and Karadjordje's confidential person was appointed as "bimbasa" (a commander of a troupe) of all Serbs from Senica to Novi Pazar. He participated in the Second Serbian Uprising and followed Milos in all decisive battles. The second eminent person from this family is archpriest Zujovic who had an important advisory role regarding the issues of power organization during the reign of Milos. Most important among them was Mladen Zujovic, born in 1811. After finishing school in Russia he became Prince Mihailo's adjutant and in 1840 Belgrade's administrator. He became the head of Rudnk district and afterward a member of Saint Andrew's Assembly. He was the head of main army management in rang of a minister. In 1861 he became the state advisor. In his book "Beleske" he depicts the reign of Prince Mihailo as well as the state of Belgrade political circles during the time of forming and further strengthening of absolutist power.

Zujovic family residence, with its story illustrated trough forms, colour and function as well as the life stories of members of this great and prominent family represents the evidence about origin, life, needs

and taste of the first generations of Serbian intelligence, which represented the main political power of the renewed Serbia.

Taking into consideration the viewpoint of permanent architectural values, more exactly significance in modern architecture development, the residence in Nemenikuce represents, a valuable model, offering the possibility for adaption, rearrangement and growth to new architectonic shapes with contemporary functions.

Zujovic family residence integrates symbiosis of different manners, most probably in its first phase as well. According to narrations of older owners, the house was built by constructors from Toplica, which leaves the possibility that it was not even primarily built as a true Dinaric house.

Reconstruction and renewal works confirmed the suggestions that the building originally had three parts. Taking off the floor layers and the wooden "kolenika" (beams) from the ceiling confirmed the existence of the open fire-place, which was, at the beginning of the second half of the nineteenth century, most probably changed with semi-closed. The floor in the "house" was originally made from compressed earth and when the fire place type was changed, it was covered with non-standard shaped bricks.

After taking off the roof covering, tiles, it was found that there is a timber support, a shingle roof. Cuts on the roof construction elements, on a ridge, show that the roof had a bigger slope and height, indicating that the construction was adjusted to the shingle roof. "Bondruk" construction was filled with unbaked brick, while the original filling with wattle and daub is saved in only small fragments.

The carpentry is partially authentic. Two windows on the west and one on the east façade had most probably been replaced during the second half of the nineteenth century, while the entrance door (only door) and door on one of the rooms were changed much later. Ceilings in the rooms were made of sedge, while in one of them, more precisely in the part of the former "house", there were "kolenika" covered with "lep", most probably after the minor part of the wooden construction burnt, which can be noticed after exposure, i.e. taking off of "lep" and "kolenika".

Since comprehensive reconstruction, the old Zujovic family residence functions as an active display.

For its many values it has been proclaimed as the 2nd category cultural property.

Nada Zivkovic, Etnologist

Bibliography:

1. B. Drobnjakovic, Kosmaj, SEZ XLVI, Naselja, knj. 26, Beograd 1930.
2. B. Drobnjakovic, Kosmajske varosice, Glasnik geografskog drustva, Beograd 1927.
3. B. Kojic, Seoska arhitetktura i ruruzam, Beograd 1958.
4. B. Kojic, Novija seoska kuca u Srbiji, Zbornik etnografskog instituta SAN, Beograd 1950.
5. Z. Jakovljevic, Funkcionalne, konstruktivne i estetske karakteristike seoske stambene arhitekture na sirem podrucju Beograda, Beograd 1977.
6. N. Zivkovic, Stara kuca prorodice Zujovic u Nemenikucama, Beogradske novine, 28.05.1996.
7. M. Ribar, Tradicionalna seoska kuca Sumadije i Pomoravlja, Zbornik etnografskog muzeja u Beogradu 1901-2001, Beograd 2001.
8. N. Zivkovic, Iskonska harmonija – narodno graditeljstvo opstine Sopot, Beograd 2007.

Кућа породице Жујовић

Издавач: Завод за заштиту споменика културе града Београда

За издавача: Милана Јочић, директор

Аутор текста: Нада Живковић

Приредила: Лидија Котур

Лектура и коректура: Татјана Тодоровић

Превод на енглески језик: Јелена Весић

Графички дизајн: Славиша Шобот

Фотографија: Снежана Негованović
Фотодокументација Завода за заштиту споменика културе града Београда

Тираж: 1000 примерака

Штампа: Штампарија „Раковић“, Београд

Београд 2008.

Издање је омогућио Град Београд,
Градска управа, Секретаријат за привреду

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

728.6(497.111)(083.82)
ISBN 978-86-81157-34-3
COBISS.SR-ID 154687244

Београд
www.beograd.rs
Секретаријат за привреду

Завод за заштиту споменика културе
града Београда